

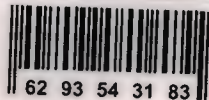
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

MEZUNİYET ÇALIŞMASI
RESİMLİ ROMAN

Müjde ÖZGÜL
20021307

DANIŞMAN HOCA
Yrd. Doç. Dr. Ali Eftal ÖZKUL

LEFKOŞA 2006

ÖN SÖZ

Resimli Roma'nın muharriri Kemâlzâde Ali Fâik ve müdürü Faik Sabrîdir. 1 Mayıs 1320'de neşr olunmuş. Numara 3- birinci sene olup nushası 5 kuruş'tur. İdârehânesi Bâbîâlî Caddesinde "Musavver-i Muhid" idârehânesindedir. Bu bir edebiyat mecmu ası olup içinde bazı edebi türler mevcuttur: hikâye ,şiir,tiyatro vs.

Türk Edebiyatı ve dili, 6-7 asır boyunca Türk kimliğini ve dilini aşağılayan Osmanlıca; Farsça,Arapçave Türkçe'den mürekkeptir. Osmanlıca'nın dil olarak değeri gayri millî bir dünya dili olmasıdır. Bir devleti ordu, bir milleti kültür,bir kültürü dil ortaya koyar. Zümre dili de halk dili olamayacağına göre Osmanlıca'ya Türkçe demek kadar abes bir şey olamaz.kaldı ki Osmanlı aşireti bu gün yaşasaydı, Osmanlıca'ya Türkçe denmesini hakaret sayardı. Çünkü onlarda millet olma bilinci değil,ümme bilinci vardır. Yani kimlikleri millî değil,dinîdir.

Osmanlılar'ın dili olan Osmanlıca görüldüğü üzere aşiret ismiyle anılmakta ve millet adıyla anılmaktadır. Şimdi biz halkın dili ile zümre dilini karşılaştıralım. Halk edebiyatından kopan Osmanlıca -14. yüzyıldan itibaren apayrı bir dildir. Galat sözcüklere Türkçe demek çok yanlışır.bir dilin tasnifiyle böyle bir mantık,dejenere mantığa dayanır. Eğer iddialarında haklı olsalardı, bizim bu gün ingilizce kelimeleri Türkçe fonetiğe göre galatalaştırıp Türkçe demeliyiz. Hatta bütün Türkçe'yi ingilizce'ye uyarlardık. Yunan dilinde bu mantığa "oxymoron" denir; yani İngiliz'e Türk, Türk'e İngiliz demek gibi bir anlama geliyor.

Türk edebiyatı, millî bir edebiyat ise o zaman Anadolu'da yaşayan halkın edebiyatıdır. Bâkî'ler, Nedîm'ler edebiyat dili ve kültürü ile Türk edebiyatçısı değil; kullanılan edebiyat dili ve geleneği ile Yunus Emre gibi şair ve yazarlar Türk edebiyatçısıdır. Çünkü onun şiir ve musîkîsi arûz değil ,"büyük ünlü uyumu" dur. Divan Edebiyatı'ndaki bazı şairlerin çoğunu İranlılar sahiplenmekte, bunu kullanılan dil dolayısı ile yaparlar. Bunu bu dil ve edebiyatın millî olmadığına bağlamakta yarar görüyorum.

Türk edebiyatı ve dili, 6 asırlık değil; 7252te dikilen Orhun yazıtlarının öncesinden başlar ve günümüze kadar gelir. Yani 30 asra aşkın bir geleneği var. Osmanlılar, bu dili sahiplenmemekle birlikte aşağılamışlardır. Lâedrfî'den:

Böğürtlen açılsa bağ oldum sanır
Türk şehre gelse beğ oldum sanır

Yukarıda da görüldüğü üzere Türk kimliği ile dalga geçilmekte ve aşağılanmaktadır. Bu dili Türkçe diyenlere “ hangi mantığa hizmet ediyorsunuz?” demek gerekir. Kâmûs-ı Türkî'nin İfâde-i Merâm 'ında bu dili sadece Osmanlıca denmektedir. Türkçe'nin aşağılanması istisna bir durum değil, bilinçli olarak yapılmıştır. Örneğin Cinânî'den :

Gönül ol Türk hışmından hazer kıl
Husûsâ mest ü yalın hançeri var

15. yüzyılın başlarında Kıpçak Türkçesi ile yazılan El- Kavânînü'l -külliyye li -Zabtî'l- Lûgâtî't- Türkiyye (Türk Dilinin Genel Kuralları) adlı eserde; O dönem Türkçe 'sinin, Türk kimliğinin ve kültürünün ne kadar zalimce horlandığını bu esere düşülen notta görüyoruz ; “Türkmence, Osmanlıca değildir. Bundan dolayı bazı yerler(Osmanlı İmparatorluğu) de dikkatli olman, sakınman ve konuşmaman için seni uyarıyorum. Çünkü Türkler!ce (osmanlılar'ca) müsatehcen ve onu konuşan ise hakir görülmektedir.” Divan edebiyatı'na Türk demek kadar saçma birşey olamaz . araplar,Osmanlılar'a Türk diye bahsetmişlerse de onlar bunu hiç bir zaman kabul etmemişler.

Mezuniyet Çalışması'nda bize yardım eden sayın Yard.Dç.Dr. Ali Efdal Özkul'a teşekkür ederim.

-İÇİNDEKİLER-

1) – ÖN SÖZ.....	İ
2) – KĂMURAN'IN BİR HİKĂYE-İ AŞKI.....	1
3) – GARB MUAŞERTİN'DEN BİR SAHNE.....	3
4) – BİRİNCİ FASIL.....	3
5) – İHTİYAC-I MAĞFİRET	6
6) – HAKAN-I MUAZZAM SULTAN SELİM HAN-I EVVEL.....	9
7) – İKİ FEHM PÜR FEHM ARASINDA.....	9
8) – İYİ BİR KISMET.....	10
9) – MABİ'AD.....	15
10) – BİRİNCİ TEMAŞA: TOPKAPI SARAYI'NDA BİR ODA.....	17
11) – FASIL-I RĂBİ.....	19
12) – İKİNCİ TEMAŞA: RUSÇUK'TA ALEMDAR'IN ÇİFTLİĞİ.....	24
13) – İNDEKS.....	25

KÂMURAN'IN BİR HİKÂYE-İ AŞKI

ürtefi' bir kaya üstünde muazzam, müthiş yükselen bir şatonun burçları üstünde kamer arıyor;
rıyor altı asırdan beri olmuş, bitmiş o serazane durdun yine bir parça esir...
şylüyor burçlara:
z de ey lane-i bum
ltı yüzyıl evvel
ir güzel taze kadın
ezinir her akşam
en doğarken uzak ufuklardan
ana ilan-ı aşk u şefkat eder.
en de ruh-ı ziyayı şiirimle
nu tezbîn eder ve gözlerini
mai rüyalarımla mesut ederek sevişirdik:
sonra başkasını sevdi,
akin ne ay, ne yıldızdı
bu, bir hayırsızdı.
Bilmiyordu zavallı taze kadın
Bi-vefadır bütün o insanlar.
Ah o insanlar! ...
Ki felaket dudaklarında güller
Bir felaketle buseçin emel
Olarak terk edip giderler hep.

§

Dediğim pek acıklı bir vakıa
Sonbahara tesadüf etmişti,
Kadın artık düşünmüyordu beni.
Yine ben ona sadık.
Fakat biraz kırgın- Gizleyip çehremi bulutlarla-
Ağlıyordum harap olan bu kıza.

§

Yine bir şebdi gizli çıkmıştım;
Ben ne gördüm ... bilirsiniz ecram
O gece çünkü siz de hayretle
Ne olup bittiğini gördünüz gölde...
Dediğim taze kızla aşığı bir
Küçük sandalın içinde idi;
Geziyorlardı mesut (şiir u aram)

Sonra terk etti, kaçtı çapkın; onu
Yine ben hayli teslit ettim...
Fakat heyhat! ...
Ağlıyordu zavallı kız her şeb
Anladım bir felaket olmuştu,
O güzel kız derin vurulmuştu,
Bir anda solmuştu

erin vurulmuştu,
nuştı

ki teslit bi-sut
adımdı ben ona

ziyalı leblerle
sevmeli saçlarını
u:
yle bana

ılacak

dedim fakat buradan
ğildi bir şatoda
adınla mesut safi
dı, bir küçük odada.
rdeden giren nazarım
u hali; ben lakin
dedim ki:
nu
zak ufuklardan.
avallı kız bir iki ay
arşı yalvardı.

miyordu taze kadın
avallı hasta idi,
li.
r şeb
i harap
n salonun
girip de bakmıştım.
ördüğüm sahne!!
avallı validesi
iryasız, sessiz...
nüş!

u cezir esrarı
inde parlıyordu
e yaslı onun
hali görmüştüm:
bir tabut, sonra
di bir sürü halk

Sonra bilmem ne yaptılar... Çünkü:
Ben afalladım şu ormanda

Çağaloğlu: 1 Kanuni Sani 1322
Tahsin Nihat

GARB MUAŞERETİ'NDEN BİR SAHNE

Fransızca'dan:

(Gurbette telak çareleri nasıl tehye olunurdu! Zevc u zevcedeki metkaye)

Albermanke - Sahib-i şöhet bir ressam Mösyö Vanderhub- sahibi servet bir zat.

Madam Vanderhub- Ter u taze, latif bir kadın Zizi- Şuh meşrep bir matmazel.

BİRİNCİ FASIL

(Albermanke karşısında müdellelen vazifesini ifa eden bir güzel matmazelin resmini yapmakla meşgul.

Resim hanesi pek muntazam. Zarif şeyler öteye beriye serpilmiş. Kenarlara uzun sedyeler birleştirilmiş.

Güzel kıymetli halılar yere yayılmış. Vakıa Pariste cerayen ediyor)

Albermanke— Matmazel vazifenizi bir derlu muhafaza edemiyorsunuz. Başınızı biraz yan tarafa meyil ettiriniz. Ha şöyle! Fakat şimdi de gözlerinizde evvelki esir-i sahrene yok. A canım, şöyle biraz daha mahmur, daha musir, daha âşıkane...

(o anda dairenin çingırağı biraz şiddetli tınyan endaz olur. İçeriye missince, başının saçları dökülmüş, çirkin, şıman bir zat girer. Son derece şık giyinmiş, alnında bir damet-i kamelya. Kurşuni ile sincabi renkleri arasındaki (giriyalet) eldivenleri elinde. Ressama doğru süratli adımlarla koşar.)

Mösyö Vanderhub — Azizim Elber nasılsın bakayım, azizim Manki: (O soruda gözleri müdelelen vazifesini ifa eden matmazele ilişir.)

Evet, görüyorum. Daima teklit u tetba' diyet.

Ah! Siz, bütün sanatkârlar ne kadar bahtiyarsınız.

Fakat işinize mani' olmayayım, azizim...

Sakın sizi rahatsız etmiş olmayayım...

Albermanke— Hiçbir zaman... benim şuh dostum!

Vanderhub— fakat size söyleyecek bir sözüm var. Ah! Dostum Manke, bilsen, bilsen...

(Ressam Albermankeyle matmazele esaret eder.)

Albermanke— bugünkü eştağalimize artık nihayet verelim. Siz de giyinip gidebiliyorsunuz.

(iki dost yalnız kalır kalmaz Vanderhub ressamın elini sıkar. Ferd-i messaretindenh onu göğsü üzerinde tezyike çalıştır.)

Vanderhub— Ah! Efendim, aşk u muhabbet bahsinde biraz. Ha yükselmiş olsanız... mesela ben... sanatkar olmadığım, kadınların nazar-ı dikkatini celb edecek bir şöhrete sahip bulunmadığım halde senden daha bir bahtiyar bulunuyorum. Ne yapayım. Bunda tecellim açık. Ah! Bilsen azizim, bilsen... yine tesadüf, şayan-ı gıpta bir vakıa... işte sana

Şüphe edilemez. Hüküm baletban zevcemin aleyhinde sudur edecek. O zaman hem cihazımı kurtarmış, hem kendisinden zarar ve ziyan duası okumasına hak kazanmış olacağım.

Mösyö Vanderhup— (Albermanke'nin sadasını taklit ederek telefona) zevcenizle Matmazel Zizi'nin bugün nerede buluşacaklarını biliyor musunuz?

Madam Vanderhup— Hayır, bilmiyorum. Kendini henüz görmedim. Fakat bugün için Matmazel Zizi'nin mutlaka bir muit tallar ki hazırlamış olduğuna şüphe yok. Bu (Zizi) da ne kadar zeki kız! Bana: “ Siz hiç merak etmeyiniz madam.” diyordu. Nasıl, tertibim pek güzel değil mi?

Mösyö Vanderhup— (telefonla) şimdi evden çıkıyorum. Bir iki yere uğrayacağım. Sonra da terzime gidip prova ettireceğim. Saat yedi buçukta mutlaka orada bulunurum. Ah! Bu planımın neticesini düşündükçe gülmekten bayılıyorum.

Mösyö Vanderhup (telefonla) muhavere kafi. Kapının çingırağı çalındı. Ziyaretime birisi geliyor. Saat yedi buçukta beklerim. (o sırada kapının çingırağı çekilir. Mösyö Vanderhup kapıya doğru koşar. Matmazel Zizi mütereddid bir halde etrafına bakınarak içeri girer.)

Matmazel Zizi — Aman yarabbi! Kalbim de na kadar helecane içinde. Size karşı yaptığım bu fedakarlığı düşündükçe yüreğimin parçalanmak istiadadı hasıl ettiğini hisseder gibi oluyorum. Ah! Mösyö, mösyö...

Benim bir dakikalık kadınlık zaafımdan niye istifadeye kalkıştınız? Bir kere halime bakınız, bana merhamet ediniz; rica ederim, artık gideyim. Ooof! Bilseniz.. Kalbimin nasıl çarptığını anlasanız... aman, şimdidüşüp bayılacağım. Üzerime garip bir fenalık geliyor. İmdadıma yetişiniz, rica ederim.

Mösyö Vanderhup (müstehziyare gülerek Matmazel Zizi'ye elini uzattı)

— Artık bu teyateruci ağızlarına lüzüm kalmadı, güzelim. Fakat siz sara bir narin (feru feru) revleni ne güzel taklit ediyorsunuz. Zevcem size otuz lira vaat etti, değil mi?

Matmazel Zizi— (Birdenbire tavrını değiştirerek) ay, siz bunları biliyor musunuz?

Mösyö Vanderhup— hepsini, hepsini. Fakat bununla işiniz bozulmuş olmayacak. Ben size elli lira vereceğim. Yalnız zevceme hiçbir şey söylemeyeceksiniz, gidip kendini aramayacaksınız. İşte teklifim bundan ibaret. Nasıl, işinize gelir mi?

Matmazel Zizi — Hay, hay! Benim için bundan daha ala bir teklif olabilir mi? Me'almemnuniye kabulettim.

Mösyö Vanderhup! Bravo, matmazel. Güzel olduğunuz kadar zeki bir kadınsınız. Şimdi artık beni yalnız bırakınız?(Mösyö Vanderhup yalnız kalır, kendi kendine söylenir)

Mösyö Vanderhup — Vay! İnsafsızlar vay. Ah! Şimdi zevcem saat yedi buçukta buraya gelecek. O zaman mahbub azizim Albermanke de resim haneye avdet olmuş olacak.

Onları burada yakalatmak kabil. O zaman namus zevciyeti ihlal etmiş olamak ve iffeti aileyi ruhnedar eğilmiş bulunmaz sebeplerinden dolayı zevceme talak davasını ben ikame etmiş olurum. Hükmün benim lehimde verilmiş olmasına o cürüm meşhüd sebebiyet verir. Davayı kazanırım. Hükm-i tellak zevcem aleyhinde sadır olur. Cihazınızı da iade etmeye mecbur olmam. Oh! Ne ala.

(mösyö Manderhap şapkasını başına giyer; kamelya demetini eline alır, bastonunu koltuğu altına sıkıştırır. Sonra bir aktör tavrıyla Mösyö Albermankenin yaptığı kadın resmine doğru yumruklarını sıkarak söylenir.)

Vanderhap — Nankör zevce! Sana muhabbet eder, usumet-i zevceti muhafaza eyleyen bir kocaya karşı yaptığıhali ben sana gösteririm. Zevcen senin üzerine titrerken gül üstüne gül koklamazken... Ah! Yarabbi!

En aziz, fedakâr kıyas ettiğim dostumla, en afif bir kadın zannettiğim zevcemın yaptıkları, bu cinayeti düşündükçe... Kan başıma sıcıyor. (Tahvil-i tür eder; yüzü gülmeye başlar. Saatini çıkarıp bakar. Elindeki kamelya demetini müşkatane koklar.)

Vanderhup — Vakit de geçiyor. Bu talak yorgunluğunu geçirdikten sonra bir iki kadeh soğuk şampanya içmek lazım...

(Mösyö Vanderhap başını sallayarak mesrur, münşerih bir halde resim haneden dışarıya fırlar.)

Safveti Nezihi

İHTİYAC-I MAĞFİRET

Uyandı fikrimin asayiş ve sukutu
Zehirleyin, kemiren vahemat meluna;
Ve ben, bu âlem-i faniye karşı müsteğni
Mukabirin, koşarak zulmet-i ketumesine,

Hazırla yatına heyet-i mekukebede
Zuhur rahmet gufrane muntazır, nadim
Huşu kalp ile ikrar-ı seyit ettim.
Durur gibiydi mukabir bütün mürakebede;

Ve her mezara büyük bir serv-i nigahbandı
Bu her mezarı yeşil bir çamın, ya bir servinin
Uçan sehaib rengine kalp edip çok,

Esir saf ve kebutunda serseri, sair
Gurup ve fecri, cibali ve baharı gezdirmek:
Hayal ve hissimi okşar, hoş bir adettir!
Bie istihzaz-ı tehassüsle ihtizaz ederek

Duran servilerin emvate saye saldığını
Gidip müşahade ettikçe, ruh-ı mefturum
Sanırım ki ağlıyor asar sayeden mahrum
Ulan mukabirin öksüz hayat üryanı

Nesim-i hevel şebim pür seair-i edvar,
Cenah mevhişi her serve eğildikçe temas,
Melaz-ı rahmet olan alem-i mukabire haz
İniltilele sadalarla inliyordu civar.

Ve çarpıyordu o naliş samah-ı rattime
Asırların metalim-i müşefehati gibi.
Bir el feraz semadan seradkat şeb;
Bir anda ref ile sandım, nigah-ı dikkatime

Hayat makbere mevud olan bir atiyle
Dehür maziye-i kainatı gösteriyor;
Bürüt, adıma bir neşve-i behiştyle

Karışmış en deli bir huvaş adım veriyor.
Sema, zemin mütefarib gibiydi birbirine

Ne bir sada-yı müahaze, ne birnigah-ı gasp;
Sema derin... ne kadar benziyorduhur —
Muhayyet-i mağfiretin mevce-i zavahirine...

Zalam içinde nigahban sahir-i emvat
Ulan, ibadet eden salhurda bir serün
O sayegah seyyahında nazar-ı semvat
İbadet ettim; aılmıştı bir feza-yı nevin

Sipihrun nura mukabil, vezir payemde.
Sükut... Hep kayalar, dalgalar, nebat uyuyor;
Sükut... sanki o müzlim muhayyet naimede
Emelli ganude measi ve seiyet uyuyor,

İçimde şüphehelerin zehir kahrı dalgaları
Gibiydi ve Ferit yeisimle inledim ve dedim:
“ Hararetkab edilen cürme bir ceza haktır,
Fakat ben işlediğim en küçük kabahatte
Bir ızdırap deruniyle inledim. Dururdum;
Olursa rahmet haktan da fitratım mahrum
Bu, bir ceze-yı mekrur demektir elbet

Beşerde hakim iken her dakika hissinden,
O hisle te'vem iken bir azap vicdanı,
Mukadder olmadır. İcab-ı adil yezdani
Bu edmite mutlak ya mağrifet ya âdem

Âdem! Cihandaki her mihnetin mükâfatı,
Âdemde ruhumuz olmak müebbeden kemrah!
Bozardı sanki düşüncem huzura mevati
Bu fikri teraha bakıp ben de ettim istikrah.

Ufukta müdhal gufrane benzeyen kamerin
Ziyası âlem-i ervaha pek rahmetti;

Bu benliğimde de a'amal seyit esirin
— Zulmet-i bu şeyda-inedameti

İçimde vesveseler, şüpheler bütün dağılır
Gibydi, duydum uzak bir sada-yı ruhani

Sükur leyl arasından diyordi ki: ey zeni
Nedamet etmek emin ol ki affolunmaktadır.

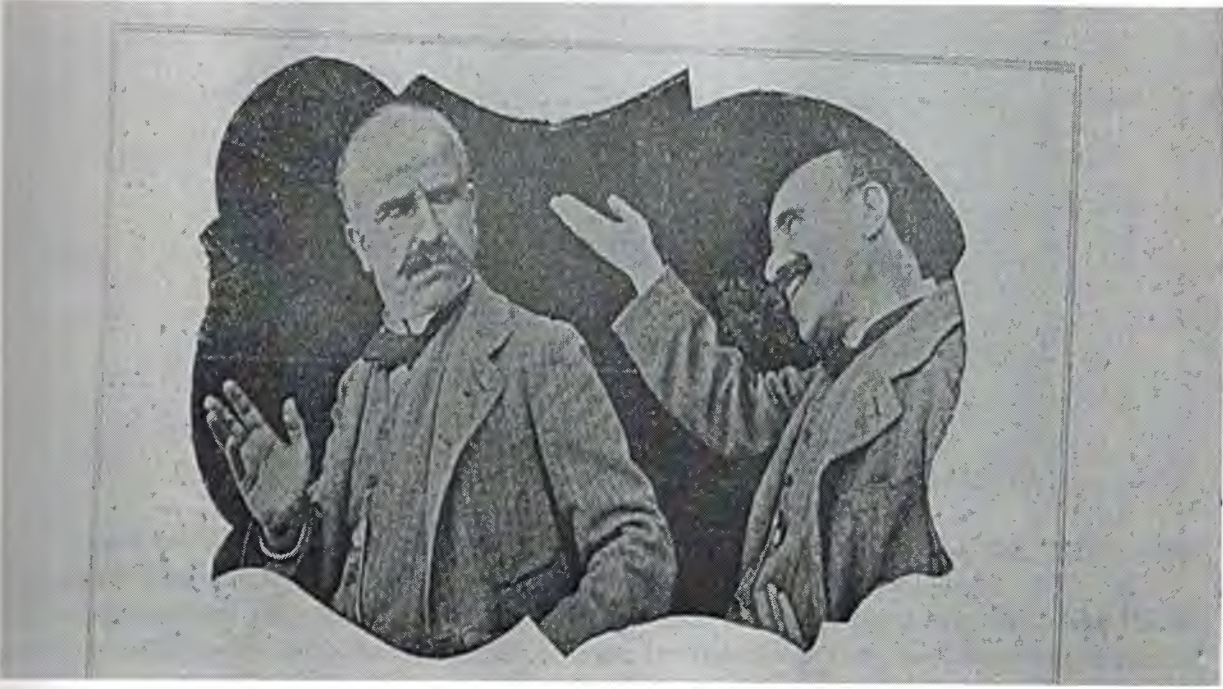

Faik Ali

HAKAN-I MUZZAM SULTAN SELİM HAN-I EVVEL

Ey, al asumanın büyük padişahı! Sana islaf, tarih hep hunriz dediler. Fakat sen i'tıla-yı şer'i mübin, a'ala-yı şerefettin için, mülk-i vatanıntersin ve terkis maksadıyla kan döktün; isardın ana mahalline masruf idi. Melef -i asumaneye seninle, icraat hunrizanenleilelebet iftihar eyler. Ancak şu neslinden gelen Abdülhamit Saniye ruhahaniyet-i pür haşmetinle hitap et: “ Yıkıl, şu asumanlı padişahları pay-i tahtından yıkıl. Sen ne omakamın arı, ne mekkar-ı sultanıyetin bir neferisin, yıkıl, yıkıl...”

İKİ FEHM PÜR FEHM ARASINDA

— Be adam! Bu surat ne, bu çehre ne? Şimdi herkes şen, herkes şantir...

— Benim bu halim, iyi bir bühre! ... Cinayetlerden, vicdansızlıklardan, bayağılıklardan nefret...

— Dünya halik olalı beri nice zulme gelmiş. Nice Timurluklar her tarafı herc u merc etmiştir. Milyonlarca insan kanı dökülmüş, satıh arzı kana boyanmıştır.

— Evet “ Neronlar”, “ Hülagüler”, “Timurlar” kan içtiler. Fakat hasdını vasıta-i tezvîr etmediler. Bu menfur, müstekreh, hunriz ise... Ah! Ne söyleyeyim beni bırak... Selanik'in bulanık suyuyla ateş keyfini Allah söndürsün

İYİ BİR KISMET

—Misali Pervaneden—

Eyzidur Reybeydar, kırk iki yaşında, (layık u diyyer) kasbesinin nutri. Tam bir memura numune olacak türde. Köy hayatı, yeşilli, kırmızılı bir elma gibi parıldayan koca pembe çehresinde ufak bir çizgi bile çizememiş. Ağır fovoriler onları düçar-ı hayer eyleyen binlerce küçük şeyler üzerine sabitane açılmış deve gözleri... Daima aynı mevada telakki olmak üzere son derecede nevadardan fikirler doğan boş bire beyin...

Zorin Devmontarji, yirmi yedi yaşında, Eyizdür Eyborder'in sapık karısı, gayet güzel. Fakat terbiyesiz mi, terbiyesiz, çapkın bir külhanbeyi gibi akıllı, fikri aklınca he... Eşyane-i zevciyeti gibi etrk etmesi sebebiyle aleyhine karar verilmen talaktan sonra Paris'e gemli, şimdiki halde en kibar aguşlarda dolaşan bir necm-i seyyar; payı tahtının en maşhur namussuz kadınlardan biri, oetli, tuvaletleri, barkenleri, köpekleri. Aşıkları öyle mieşhur; en ufak nevazesi için tasvirin fevkinde bir fiyat alan bu kadın Paris'te parmakla gösterilir bir aşifte olmuş...

Eyzidur Royboydey, resmi bir memura yakışacak surette radyitegut giyinmiş. Ser gibi kemal-ı ehemmiyetle ziyaret zümrelerinden, incilerden mürekkebb şelalenin karşısında kemal-ı hayret ile tukuf ettiğivakit yüzünü gözünü boyamış, sırtına gürültülü, patırtılı bir elbise giymiş. Ve başındaki şapkasıyla hazrunun nazar-ı dikkatlerini üzerine nasip ettirmiş olan Lorin ona yaklaşarak elini omzuna koyar...

Lorin— “ Hilekarane” Bonjur, Eyzidur...Eyzidur— “ Karısının hal ve tavrını, tuvaletini görerek şaşırmış kalmış olduğu halde nasıl, siz?...

Lorin— Ya! Evet, benim...

Eyzidur— “Ağzı açık” Lor!...

Lorin— Evet, lor... daha doğrusu Lorin... kontes DOmuntarji...

Eyzidür— “ Bu unvan-ı aseleti işitince bir tavrı ihtiram takınaark” Kontes mi? “ Selamlayarak” Madam...

Lorin— ümt ederim kiğ teklif ve teklife kalkışmayacaksınız... “ ona nazgere elini uzatarak” lakin, haydi bakalım, şöyle teklifsizce suret etmekte mani var mı? Mademki tesadüf Şimdi bizi tekrar birbirimizin karşısına çıkardı, o halde dost olmalıyız... doğru değil mi?...

Eyzidür— “Lorinin elini kabul ederek” pekâlâ öyle olsun.

Lorin— “Mütebbessümane” nasıl, bu tesadüfe diyecek var mı?

Lorin— “Onu tenhaya çekerek” gel şuraya da biraz konuşalım.

Eyzidür— “Muhtarzane” sizi rahatsız etmiyorum ya...

Lorin Bana siz demeyeceksiniz değil mi? Hem bunu senden ilk defa işitiyorum. Hayır beni rahatsız etmiyorsun. Ah! Hay aksi şeytan! İhtimal yeniden evlendiğin için böyle söylüyorsun...

Eyzidür— Hayır ama görüyorum ki siz...

Lorin— “Ehemmiyet vermeksizin” oh! Ben...

Eyzidür— “Anlamayarak” acaba Kont Dumanatrji?

Lorin— “Gülmekten kendini zor tutarak” kont mu? “Onun zan ve su-i telkiyesi ile eğlenmek isteyerek” Kont seyahatte, sonra sana anlatırım... Demek ki böyle ha, benim koca Eyzidürüm, sergiyi görmeye geldin öyle mi?

Eyzidür— Aman yarabbi! Ne... Evet, La Kontes... Mübaşir Matifa ve bu yiyun ile beraber... Üçümüz beraber gelmeye karar vermiştik.

Lorin— Oh, aklıma bir şey geldi... bu akşam onlarısaat... seni yameğe davet ediyorum, sen yalnız başına geleceksin. Sekiz sene sonra bir leyl-i zifaf pek eğlenceli olacak...

Eyzidür— “Şaşırarak” senin evinde mi?

Lorin— öyle ya... benim evimde; niçin olmasam? “ayağa kalkmayarak” haydi şimdiden eve gidelim. Orada elbeyt buradan daha rahat konuşuruz.

Eyzidür “Onu takip ederek” bir kara arabası bulayım bari...

Lorin— “Gülerek” kara arabası mı? Ona sen “Pakudiyara” döndüğün vakit arada tutarsın. [Bahri on bin frank değerinde iki barkir koşulu mükemmel bir viktorya arabasını göstererek] atla bakalım, herhalde serin süprüntü arabalarından iyidir...

Eyzidür— “Arabacının yanındaki uşağın kıyafetini görüp “muhzetzane” bilmem, kabul etmeli miyim?

Lorin— “İterek” lakin evet kabul etmelisin... haydi atla!... dikkat et... “Jeygulet2i ezeceksin. Bu İngiliz köpeğinin yüz lira değerinde olduğunu da unut ma. “Arabacıya” otele...

Eyzidür— Otele mi? Hangi otele...

Lorin— Kendi otelime

Eyzidür “Arabaya, işlemeli döşemelerle baktı.

Otele gittikten sonra kudurmuş gibi Lorin'in üzerine atılır.

Lorin— Peki o halde? ... (Eyzüdü'ün kadehini doldurarak) iç canım. Niye içmiyorsun ya...

[Gayet mükemmel izhar edilmiş olan yemekler tuvali eder, arada bir mezbuni şarabını, şarap ve şampanyaları çakıştırıyorlar. Eyzüdü bilmediği bu a'l,m dibayede yiyip içtikten sonra f'ul mazmen kendine meçeş ettiğini hareret ve şiddetin başına doğru mu'udine ihsse başlar]

Lorin— Ey memleketinden ne haber bakalım?

Eyzüdü— Çeşuk bir şey yok... Hemen her vakitki gibi... İşler bozuk gidiyor. Buğdayın kazların satıldığı yok.

Lorin— O halde burası gibi değil desene!

Ya tahsiledar? Ya papas? Nasıl hal eski halinde mi?

Eyzüdü— Evet, ulan öyle... Birebir, ikimizi oynuyoruz...

Lorin— “Devam ederek” saat dörtte değil mi? Mütadiniz vecihle... Bira içerek... Eminim ki azimetim partinizi hiç halem dar bile etmemiştir.

Eyzüdü— İtti, yalnız üç gün sonra, ne yaparsın... Yine duame başladık.

Lorin— (Bir müddet sükut ettikten sonra) öteki iş için nasıl yaptınız bakalım?

Ha söyle... sekiz Papas efendi gibi yaşamıyorsun zannederim...

Eyzüdü— Şüphesiz! ... Ne olacak, ara sıra kasabaya gidiyoruz.

Lorin— “Tebessüm ederek”... Ya... Sık sık mı?

Eyzüdü— Hemen hemen her ay. Tahsisal memuri mal müdürüne gideceği zaman beni de arabasına alıyor...

Lorin— “Gülmekten kırılarak” ah! Pek hoş! O halde demek ki sen de... Atcuf, pek tuhaf...

Eyzüdü — Anlıyorsun yabu [Örsül] içinde bir bahane onuyor. Öyle ya, hizmetkârlarıma bu işi çaktırmamalıyım.

Lorin— İhtiyar Örsül benim azemetime ne dedi?

Eyzüdü— Senin nihayet bir sokak sürtüğü olacağını söylüyordu. Şimdi böyle asalet alemlerinde yaşadığını bilse... kim bilir ne kadar şaşırır.” Gittikçe kızışır ve Lorinin geceliği altından görünen vücuna nasip-i nazar ederek” senin böyle asalet alemine düşmekliğin pek fena oldu.

Lorin de— Niçin! ...

Eyzüdü— Çünkü:” Tuhaf bir söz söylemek isteyerek” ben yavaş yavaş artık tahammül edemiyorum. Hay kâfir Muntarci!

Lorin— “ Ayağa kalkarak” şu kanepeye yanıma gel de sana Muntarjinin ne olduğunu söyleyeyim...

Eyzüdü— “ Büsbütsn çığrından çıkıp onu takip eder” nedir söyle?

Lorin— Koca aptal... Uydurma bir isim ne olacak?

Eyzüdü— O halde sen?...

Lorin— Ben meşhur bir aşifteyim... Benim ruhum Zizim. İstersen kokotum diyeyim. Nasıl istersen öyle olsun, keyfin bilir.

(Kudurmuş gibi Lorin’in üzerine atılır. Kolundan yakalar, saçlarına, dudaklarına, omuzlarına neresine gelirse buseler kondurur.)

Lorin— “ Kendini kurtarmaya çalışarak” peki sonra! Bu nasıl muamaele bu?...

Eyzüdü— “ Onu daha ziyade kolları arsında sıkarak” ah! Hay Allah belasını versin, kokot ha! Paris’in büyük bir kokotu.

Lorin— Hiş, kendine gel, galebe tahsil memuru ile beraber kasabadayım zannediyorsun... Çıldırдың mı? ...

Eyzüdü— (Tamamıyla kendini kaybederek) Evet çıldırdım? Beni çıldırtan da sensin... A Sen artık sırtına öşrünü kırk paralık basma giyen Lapakuryer’in mahalle karısı değilsin... Sen perisin... Ben, ben de artık bir noter değilim... Ne olduğunmu ben de bilmiyorum. Lakin seni seviyorum. Sana prestij ediyorum. Sen şuhusun... Fettansın... zannetme ki sen beni öyle buraya bu iyi şarabınla sarhoş ettikten sonra melek gibi kalmak için getirmiş olasın. Bundan başkasını mesleğinde bu böyledir. Ah! Ne olursa olsun (Artık ne dediğini bilmeyerek) sen benim zevcem idin, ben de senin zevcen... en birinci ben idim... Bu halde.

Lorin— (biraz mükedderane fakat bu hissin bahşettiği merak şevkine te’ban kendi kendine) öyle ya... Niçin olmasın?

.....

Ertesi sabah— Perdeler arasından kayan nim-ziya odaya giriyor.

Eyzüdü o yatıp yatağın öbür ucunda uyuyan zevcesine memnuniyetle bakıyor. Saate baktıktan sonra ayağa kalktı. Bir an evvel dışarı çıkmak için alelacele gitti. Sonra şapkası başında. Bir kere hazır olunca düşündü. Cebinden para çantasını çıkardı, nazarlığını etrafına atıf ile hanedeki didyeyi son defa olarak bir daha mukayese etti, ve köylü bir noter nazarında çılgınca bir masraf olmak üzere tekli ettiği bin lirayı şöminenin önüne bıraktıktan sonra odadan çıktı. Bu hali gözlerinin içiyle yakip etmiş olan Lorin güldü. Hizmetçisini çağırdı.

— Örnistin Örnistin! Şöminenin önündeki lirayı al (Büşeren'e) götür. Bunun etrafına dört beş bin franklık elmas koyarak bana bir bürüş veya bilezik yapsın... Zevcemin lirası... İşte benim için en değerli sanem

Faik SABRİ

SULTAN SELİM SALİS

Tarihi Ve Milli Piyes

Muharriri: Ali Haydar EMİN

—MĀBİ'AD—

Ataeh Efendi— Ne istiyorlar?

İhtiyarlar— Tahammül olunmaz şeyler. Herkes kendi emelini! Biri çıkmış, Yeniçeri ağası olmak fikrinde! Hâlbuki o çağa geleli iki buçuk olmuş! Biri gelmiş, yüz elli isame bireden istiyor, hâlbuki... (gürültü takrip eden)

—Ataeh Efendi— Mirad Efendi! Siz igdin bu hale bir çare bulalım. [Mirad Efendi gider] ne istiyorlar? Garaz-ı hafı ne olabilir? Her dediklerini almadılar mı?

Arif Ağa— Evvelce de söylemiştim ya! Bunlara hala ne istediklerini sormak yangına kürekle gitmek gibidir! Bu mesuliyette doğrudan doğruya size aittir.

Ataeh Efendi— Hayır, ben evvelce emirde size sordum. Mesuliyeti kabul eder misiniz? Dedim. İmtina ettiniz. O halde gidip bir kere daha sormak lazım geldi.

[Merat Efendi gelir]

Arif Ağa— Ne var, ne olmuş, titiriyorsunuz, benziniz solmuş!

Merad Efendi. Fena. Fena... [Hafif sesle] çok fena!

Ataeh Efendi— [Kıyam ile] Allah aşkına ne istiyorlar?

Merad Efendi [Etrafına hafifne bakarak] tebdil saltanat!

Ataeh Efendi,— Vay! Öyle ha?

Arif Ağa— Yok nasıl olur?

Hoca Münip Efendi— Ooo... Bu, ne cüret?

İhtiyaralar— Alçaklık, alçaklık! Nankör herifler.

Ataeh Efendi— Merad Efendi rica ederim, tekrar edin, bu işin pek vehim bir küfran olduğunu onlara söyleyin. Bu fikirden feragat etsinler [Ser-kerdeler gelir] O! Durunuz.

Merad Efendi— İşte geldiler...

Kazancı Mustafa— Be devletliler! Bu adamlara o kadar söyledim, o kadar iknaya çalıştım, bir türlü dediklerinden dönmüyorlar, biz Sultan Selim'i istemeyiz deyip dayanıyorlar! Be kuzum, o yeryüzünü halifesidir; peygamberin vekilidir; bizim vazifemiz onu tahtan indirmek değil biz onun muhafazasına bakmakla mükellifiz dedim.

Sergerdelerden biri— Padişah'tan emniyet kalktı sanki bizim aklımız ermiyor mu? Bugün “ evet, evet” deyip bizi dağıtacaksınız; yarın yoldaşlarımızı yataklarında boğulmuş bulacağız.

Diğer Sergerde— efendim, lakırdının kısası, bir sultan Mustafa Efendimizi isteriz vesselam

Hoca Mürib Efendi— Lakin Allah buna razı olur mu babayiğitler! Siz mertlik davasındasınız, bu iş mertliğe yakışır mı?

Bir Serkerde— Bırak ağamızın beyi! İki ayağın çukurda! Sen git ibadetinle uğraş. Ne vakte kadar bu millet bunakların gönül eplencesi olup kalacak?

Süleyman Çavuş— Efendiler, acele edelim. Bu işe bir nihayet verelim. Biz bundan sonra Sultan Selim'i padişah tanımıyoruz. Aramıza bu kadar nefseniyat girdikten sonra ne o bize padişahlık edebilir ne de biz ona kulluk edebiliriz.

[Harici'de fevkalade Şatamat]

Hoca Münib Efendi— Bu iş artık bitti... Yıkılan şey tamir kabul etmez.

Ataeh Efendi— Şimdi ne yapalım?

Kazancı Mustafa— Ne olacak, âleme efendilerle gidip Sultan Mustafa Efendimize biat edersiniz, ötesi kolay.

Ataeh Efendi— Lakin ben yalnız gidemem.

Süleyman Çavuş— İki bin?

Ataeh Efendi— Pekâlâ. Buyurun efendiler...[kapıya kadar gidip orada tevkifle ilmaye döner] zillın takdiril azizil âlim... [Hepsi gider]

BEŞİNCİ TEMAŞA: TOPKAPI SARAYI'NDA BİR ODA

SULTAN SELİM SALİS

Sultan Selim— [Mahzun] bugün Perşembe! Muharrimül haramın beşi! ... [O esnada dışarıda öğle okunur] Aziz Allah, celle celale... İşte bu saatte selamlık, padişah, kuşanacak! [Zehir hande ile] Âlemi İslam'ın halifesi Eba Eyüp Ensari'ye karşı tûfikat-ı semadaniyeden istimdad edecek...

Hükümdar, bugün orada saban sürecektir! Bu sahne iş kendisine, tebaasının ikvat yevmiyesi kazandığını öğretecek; padişah ibret olacak... Of, dünya! işvebaz, lakin bi-vefa dünya: snede doğarlar; sende ölürler! Ne o tüldeyden bir sefa, ne o irtihallerden bir tesir! Sefil dünya! Sen camidesin; fakat derav üzerindeki bedayi' pür hayat! İnsanları kullarıyla, padişahlarıyla cezbediyor; o kadar sabahati var! [Müteffekir] Neler söylüyorum, dünya kendi her cahilliğini kaç kere işitmiş, hem de en büyük hâkimlerden, en talasız şairlerden! İşte yine o dünya; en eski insanlara ne kadar güldüyse en son geleceklere de ondan ziyade memaşa etmeyecek! Şah kim? Geda kim? ... [Gezinerek] hayat, hayat! ... Hissediyorum ki esrar-ı ilahiden bir necis hayat denilen Şebdir; binlerce seneden beri bedenimizin haricinde, dâhilinde aramadık yer bırakmamışlar; fakat yine bulamamışlar? Her zereninşakl-i manzurine mütenazır bir devece manısı var!

Ruhu bilmiyoruz. Lakin işte asarın hayatı! [Pencerenin önünde bir müddet harice baktıktan sonra] beyaz saçlı baş ile sanki yerlerde kabrini arıyor! Her adımda titreyen bacakları o naş-ı sefili taşımaktan aciz! Gittiği yolun nihayeti mezara çıkmak ümidi olmazsa bir hufve daha atmayacak

Bu kim... bilse ki fakir bir peder! Ailesi üç günden beri aç! ... Belki sefil bir dilenci! Soğuklarda balıncacak bir kulübesi bile yok! Kim bilir, belki bir hizmetçi! Gâh mukabilinde dayak yer, gâh hizmet uğrunda aç kalır da yine hayatın bu alçak rabıtasını kırıp atmaz... Her lahza ölür, hafidinden küçük bir çocuğun tahakümü altında ölür. Karısı aciz bir gencin sillesi altında ölür! Ey zalim hayat! Onun yaradılıştaki benden ne farkı vardı? [Aynanın önünde] fark mı? O bir uşak, vicdanen hür, lakin hatıradaki ebedi bir iz bırakır. Saadet ve ya felek-i hayat! ... O mahiyetine tabidir. Benim hatırıma mazimin bıraktığı izler pek takatsiz! ... Daha bir hafta önce sultan idim. Altmış milyon halk nüfuzum altında duruyordu. Dünyanın bir tarafında hurbeler okunurdu. Sultan Salis idim. Halife-i cihan idim! Ancak ben onunla iftihar etmedim. Kendi nefsimi bir kere:

Bu cihanın devletine eyleme hırs ve tema
Pek sakın ilhamız yarabbi bu kadar saltanat

Diye nasihat ettim; fikrimce hükümdar tebaasının sadık bir hizmetkârından ibaretti. Bu dostun kendime rehber hareket-i izhar eyledim, Avrupa'nın terakkisini gördüm; görenlerden değildim. Onların, tatbikattaki faydaları takdir ettim. Muvaffak da oldum. Bunları yapmakla ihaneti ettim, halkın mütelasını iltica ederim. Fakat riyakâr, murhaların gazezkar muharirlerin değil! Efalim atalar mebrehen! İhlaf onları muhakeme edecek kararını verecek. Şu halim bilhassa onlar için müessir bir ibret levhasıdır! Ben burada Sultan Mustafa Salis kılıç alayında, fakat güvenme, ey benden, halifelerimden sonra bu mevkiye geçecek olan şahıs! Bu güzel bir rüya gibi geçer! Hakikat bir gün kefeniyle, tabutuyla karşına çıkar! O vakit geri dönülmez, ileri gidilmez! Her taraf kan... Ateş... Felaket... Kabristan kesilir[Natüvan oturup oh! Millete zülüm eden ihlafe lanet! Memleketin zorla koparılan her parçasına, bir uzuv kesilmiş kadar müteessir olmayan ihlafe, ilelebet lanet! [Yastığın üstündeki kitabı açar] Koca Fuzuli benim için mi söylemiş? Hayır, ey ihlaf! Ben de hepiniz için bir hisse-i i,bret var:

Bir hevap ve hayal imiş bu âlem
Bu hevap ve hayale olma harem!

FASIL-I RÂBİ

Birinci temaşa— Tuna Ordugâhı, Serdar Ekrem'in Çadırı

[Hilmi Paşa— Ramazan Efendi— Tahsin Efendi— Hamit Bey— Eyüp Ağa— Erkan-ı Askeriye]

Hilmi Paşa— Harp üzerindeyiz, düşman karşımızda duruyor! Fakat mea- teşif bugünkü içtimaimizi Mevat Harbi'nin müzakeresi için değildir. Devlet-i Ali'ye bu sırada dahili, harici birtakım hastalıkla melûl, ikisini de tedaviye çalışmak elzem dahili marazlar ise tahrip vücutta diğerini müthiş surette getirmiştir. Bunun için evvel ömür dâhiliyemize ehemmiyet vermek mecburiyetinde kalıyoruz. Der- saadette olan vekaiden hepiniz haberdarsınız zannederim.

Tahsin Efendi— Evet Karadeniz Boğazında yamakalr isyan etmiş; nizam-ı cedid tarafı düşa-i habdan refülğa yorulmuş...

Hilmi Paşa— Hâlbuki Yeniçeri Ağası Pehlivan Ağa malum olan sebeplerden dolayı devr-i hazır niçin tehlikeli add olunur. Bu meyilde dün bir tahrirat aldım. Hamit Bey okusun da dinleyiniz.

Hamit Bey— [Huzur-ı Asfiye: pay-i taht saltanatı seniyede azim bir fetert izharı mukadimet-i sekde ve ocak zorbalar, dakika, bir dakika, harc-ı iztihtimal, teklifat ile sersefit devlete sada vermektedir. Luvay ihtişaş Karadenezi Boğazından zahir olup İstanbul'a tecve etmiş; Himmet Padişahı ile o kadar emek sarf olunarak vücuda getirilen buna Türkiyat-ı askeriye tekamûlat-ı Medine'ye bir gün içinde tame-i lehip ihtilal olup gitmiştir. Fiyevmena hezar devi boyunda bir mevki mühim işgal etmekte olan Yeniçeri Ağası Pehlivan Ağa fikren veli ahit taraftarı olmak ve minel kaim nizam-ı cedid alehtarı bulunmakla meşhur ve mümi ileyhın böyle meşvaş bir biğatten der- saadet gelip milletin başına yeni bir hengâme açması ihtimaline mebni ebka-i memuriyeti vücu mezrolmak kendisini bir vuzu münasebatıyla bu münasebetsiz vaziyetten ihracı mevkinin dahi Padişahımız Suktan Selim Han Salis Efendimizx Hazretlerine Ferit-i sadakatle mağruf tefvizi vesair erkânı müteşabahe-i mebvkep hümayünün lüzum-ı tebdil ve tahvil-i mütelaki bulunduğum irade-i seniye-yi padişahialil sabah Eyüp Ağayı çağırılmış; tahrirat-ı aliye-yi

Kendisine gösterip Yeniçeri Ağalığına fikrimce muvaffak olduğumu söyledim. Biliyorsunuz kendisi iki halde Yeniçeri Ağasıdır. Lakin selefi rahat durmuyor. Karalaşta isyan çıkardı: yeniçerileri azdırdı. Maksat benim azalım değil ocağı büsbütün kaldırmaktı. Ocağı topa tutmuş, şimdi sıra bize gelmiş” dedi. Daha neler dediyse dedi. İşte Silistre’ye yığıldı: pehlivan Ağayı isteriz diyorlar; ordugâhı yağma edecekler. Birçok Yeniçerinin kanına girecekler. Ne dersiniz; üzerlerine müvafakat edelim mi?

Ramiz Efendi— Afedersiniz Paşa Hazretleri! Meham-ı Emure her halde efensdimiz vakıf değilsem de kulunuza öyle geliyor ki zorbarların en ceza-i bir arzusuna mehaşet etmek onun daha büyük küstahlıklara teşciya demek olur... Fesada guruhnen malimata karşı da seraf, mahlik bulunur. Hâlbuki şiddete karşı halim, acizdir! Evliya Emir Efendilerimize hafî değildir. Milletin bağrında derin bir yara açan Edirne vakıası az bir müsamahanın netice-i mulemesiydi. Acı henüz yüreğimizden çıkmadı. İnayet buyrulsun. Bizden biraz metanet, onlardan ilelebet kurtulalım.

Eyüp Ağa— Ocaklıya tecevezat-ı lisaniyede bulunmaktan sakınmalıyız. Vakıa müzakeremiz ise de... Kim bilir... Belki!

Ramiz Efendi— Sizi Yeniçeri Ağalığı mevkiine tavsiye eden, zannederim, o makamın sende kalmasını arzu etmiş! Yoksa içinden yetişme olduğunuz için ocaklının derece-i faziletini takdir etmeniz lazım gelirdi! Hem canım ağa hazretleri! İnsan takdire aciz olsa yine kendi mevkiinin müdafaası için aslan kesilir. Bir kedi bile turnaklarını iliştiirdiği yerden kolaylıkla atılabilir ya tavsiye size Yeniçeri Ağası nasip ettiler; maksat yalnız hil’at kimin değildir; onu muhafaza yinenin vazife-i sırasındadır.

Hilmi Paşa— Efendim, meseleyi o kadar uzatmayın.(Ramiz Efendi’ye) Sizin rabıta değil mi? Şimdi meclis erkanı da mülâhazalarını söylesinler; ona göre karar verelim.

Hazurundan Biri— Ordu, efradın mecmuundan ibarettir; bu fertler rabıta-ı itaatle yeni olmazsa mecmuun kıymeti hiçe iner; hâlbuki Yeniçeri taifesi hala isyanda!

Hazurundan Diğeri— Evet ve mütehadden istedikleri şey ise pehlivan ağanın memur-ı ebkası! O halde bu kapıyı demek lazım gelir.

Tahsin Efendi— Öyle yapalım; bakalım Allah ne gösterecek! Fakat aynı zamanda düşüncemizi.

Allah bu aleml bir emirle yaratmış, maddeye bir işaretle kutencâş olmuş; işte o vakitten beri kainatta layitgir bir kanun hüküm sürüyor. O kanun intizam ceryanı için bir ömr-ü sani istemez. Zira ona (ol!) buyurulmuş o da anbean tekâmül etmekte! İnanacağız ki bir meşyet-i ilahiye vardır: Hüdayı Lemyezel hazretleri onun haricine çıkmazlar! Muhallat-ı akliyei Bektaşî'den biri "Hoca Efendi! Canım Allah Allah deyip duruyorsun." demiş. " Bu Allah her şeye muktedir midir?" Hoca Efendi de "hay hay" cevabını vermiş. O zaman Derviş Baba ona demiş ki: " Allah bu dünyayı iğne deliğinden geçirebilir mi?"

Diğeri— [Gülerek] aşk olsun Baba Efendi'ye. Filhakika bir meşyet-i ribaniye vardır; ama benim aklım o kadar ince noktalara ermez. Oralarını pek karıştırmaya gelmez.

Hilmi Paşa— Ey ne dersiniz?

Hamdi Bey— Vallahi efendimiz bu devir acayip bir devir! Söz ayağa düşünce başı kesmek gerektir! Derler ama öyle müşkülata tesadüf ediyoruz ki artık ayağın baş olması zaruri görünüyor.

Ramiz Efendi— Görünüşe aldanmamalı, kuvvet, mukavemetle ölçülür; hiçbir sebat yoktur ki karşısında gayri kabul tezlezi bir hail-i me'sur olmak mümkün olsun... Evet, lüzumuna göre hiddete hiddetle mukabale farz olur; tasvir ediniz! İstanbul'da sefine-i devlet şiddetli fırtınalara tutulmuş, idare edenlerde sebat, metanet kalmamış. Ordu ise serhadde, köye müdafaa-i vatan vazifesi ile mükellef... O ordu ki düşmana mükevat değil. Kendi çıkarlarını kemiren hayvanat ihtilale bile tahammül edemiyor! Kaçıyorlar; belki muharebe meydanına kadar yağma emeliyle ihtiyar-ı zahmet ediyorlar! İyi düşünelim; müdbirane hareket edelim...

Hilmi Paşa— Peki! Öyle yapalım; fakat ne yapalım?

Ramiz Efendi— Sebat edelim; mükavemet gösterelim. Azim-i kuvve-i ashabı olmayanların mağlup olmaz düşmanı sebat ve metanettir; şimdiki ocak asırlarından ise azim zayıf bile yoktur. Az bir merdane mükavemetle, göreceksiniz ki en büyük hadiseler bile teskin olunabilir.

Hamit Bey— Mantık, tatbikatta pek muhteremdir! Faaliyete gelince, icab-ı hale iktifa en kuvvetli kuvvat mantıktan olur. Şimdi icab-ı hal zaman nedir. İstanbul'dan emir gelir.

Ramiz Efendi— İnsan-ı kâmil odur ki ne çıkardığı hilat için müteesir olur; ne de tuğ ile müftehilül kemalat-ı insaniye o maneviyedir: çalınamaz, gasp olunmaz! Bilakis sarf edilince artar; sahibinde kıymeti artırır.

Hilmi Paşa— şimdi Ağaya bir tezkire yazıp buraya davet edelim

[Ebubekir Paşa gelir]

Ebubekir Paşa— Evet, gelsin ve emr-i biat icra edilsin.

Hızar— Ne? biat mı?

Ebubekir Paşa— [Bir kağıt çıkarıp] Sultan Selim hal'a olunmuş; Sultan Mustafa Han Rabi' Hazretleri cülus buyurmuş! İşte hatt-ı Hümayün.

Ramiz Efendi— Ya! Zaten belli idi; Allah emanet olunuz efendim. Zavallı vatan! Zavallı millet, hep Allaha emanet! [Ağlaya ağlaya gider]

Tahsin Efendi— Millete hiyanet! Vatana hiyanet! Mustafa Rabi' Padişah öyle mi? Bekle Ramiz Efendi! Fi-mabiat bu yerler bize haramdır! [çıkar]

Ebubekir Paşa— Büyük tezkireci efendi gitti; Hatt-ı Hümayünü kim okuyacak?

Hilmi Paşa— Hamit Bey! Okuyunuz, sizi Ramiz Beyin yerine büyük tezkireci nasip ettim.

Hamit Bey— [Telsim ile açar] tevki' rafi'...

[Muit Serdar Erkemi içeriye dolar birçok sesler]

Pehlivan Ağa fırkası isyan etmiş, Serdar Ekrem'i istemeyiz diye geliyorlar!

Hilmi Paşa— Hamit Bey! Bu işi tehir edelim. Bakayım şu herifler ne istiyorlar... [Acele çıkar]

Ebubekir Paşa— Serdar Ekrem kaçtı!

Serdar'ın muiiti— hayır, serdar Ekrem kaçmaz!

Ebubekir Paşa— Tahkik-i müşkil değil a, gidip arayın.

Hızardan Birtakımı— Hakikat gidip bakalım. [Çıkarlar]

Ebubekir Paşa— Ben Hilmi Paşa'yı evvelden beri tanırım; nerede sukut orada Hilmi Paşa.

Nerede yatırdı; cins Küheylan Paşa'yı çoktan kaçırdı!

[Yeniçeriler içeriye hücum ederler]

Serdar Ekrem! Nerede Serdar Ekrem? ... Hilmi Paşa nerede?

Ebubekir Paşa— Oo, geç kaldınız çocuklar! O gitti, yerine yerleşti, siz başkasını o mevkiye çıkarın da gidip istirahatınıza bakın!

[Pehlivan Ağa gelir]

Yeniçeriler— Ağa! Serdar Ekrem kaçmış!

Pehlivan Ağa— Nereye kaçmış?

[Gidenlerle beraber Hamit Bey gelir]

Hamit Bey— Rusçuğa kaçmış; alemdarını yanına!

Pehlivan Ağa— Cehenneme gitsin! Şimdi yerine Paşayı Serdar Ekrem yapmak istiyoruz.

Ebubekir Paşa— Mealmemniye kabul ederim; lakin evvel İstanbul'a yazmalı... Ben şimdilik levayı saadet kaymakamlığı ile iktifa ederim; Serdar Ekremligi de vekâleten der-ahde edeyim...

Umum— Ala, ala... Yaşayın Sultan Mustafa...

İKİNCİ TEMAŞA RUSÇUK'TA ALEMDAR'IN ÇİFTLİĞİ

[Alemdar, Behiç Efendi ile gelir]

Alemdar— A be anma o miskinın adını! Gel bakalım arkadaş, senin Refik Moskoflara elçi gitmiş. Onu da görseydim daha memnun olacaktım

Refik Efendi— İltifatınıza can u dilden teşekkürler ederim Paşa Hazretleri. Ah, Tuna boyunu düşmana karşı muhafaza eden mevkeb-i Hümayan değildir. Sizin kuvvetiniz, sizin heybetinizdir.

[Ramiz Efendi gelir]

Alemdar— İşte Hoca Efendi de geldi

Ramiz Efendi— Vay. Refik Efendi gelmiş öyle mi? Artık kimseden korkmayız. Yalnız İstanbul'dakiler biraz insan kadri bilse, liyakat kimdedir, bir anlasa!

Reis Efendi— Misal, Pehlivan Ağaya vezaret verirken biraz düşünse!

-İNDEKS-

Albermanke s.3 , s-4 , s-5

Mösyö Vanderhub s-3, s-4 , s- 5

Madam Vanderhub s- 3 , s- 4

Matmazel Zizi s-4

Hülagür s-9

Neron s-9

Timur s-9

Lorin s- 10 , s-11 , s- 12 , s- 13 , s- 14

Eyzidur s- 10 , s- 11 , s- 12 , s-13 , s-14

.Ziya s-13

اشدان قادى دھى ک : — افسرد کونجا
 وطني ايتمال استعمالدهم .
 دودو اوي وضع ايشي کي قصي کورمک ايجون
 ناموسکار آدمي ؛ ادا نالي ايتمال ؛ الطورود .
 بولدم .
 براق دھي بونون غليرمري بولمک اوردوم .
 خيروبند ؛ قو ايدنيدهم ؛ ايدمک اوردوم .
 قصودت ايتمک اورتا غويورلورن دالداک
 بامردملي ايشيديدوم . قيس ايدوم اقام
 آتيدوقوب ايتمدم . قورالمقه فسانتي حرک
 افسار ي اصالاف اورتا آجايلى قورودنک
 بولاي ايجون ؛ ايلري اورتا اوردوم ؛ ايل جول

فصل في

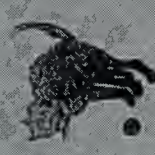
قرق بر سكاية عشق
 كچه لشكاه

[illegible]

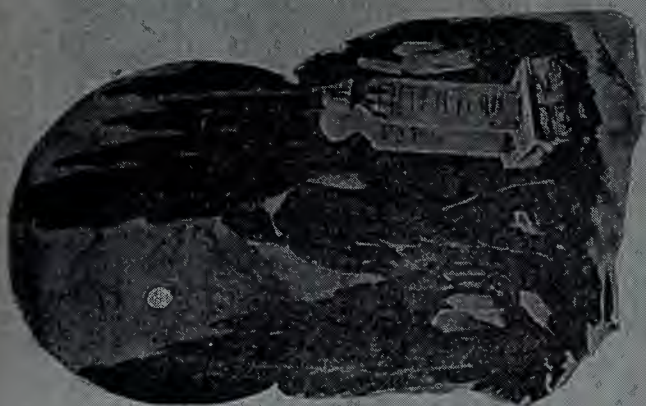
بآدمه مولیادی
 افکوزل دیو درین روزی مولیادی
 آسهرام لرواکت ایلدی
 آغیلوردی توتاللی قیز مرشید
 لقطه حیات ا...
 سمن دلی شایان اتم...
 موزیکه نیک ایدی قشیدی یاقین اولی

1111

مع الحبوب قبل ايله .
 موسيو والدرهوب -- باور، مامدار .
 كوزال اولدنگر قدر نكي برفايشكتر شيمسدي
 آرتق ي بالكا رافاكر .
 (موسيو والدرهوب بالكا قابله كندى
 كنديه سولايين)
 موسيو والدرهوب -- واي : اناقشور
 وئى : آه : شيمسدي روجام ساف يدي عظمه
 بوراي : اناجك اولدماي چين شيراز مر آلاملكده
 رسه سانه نوردت انجش اولدوچ . اولدري
 بوراده : قشالانچ قايال . اوزمان ناموس
 (لاجهنى احلال انجش اولدق وفت تالان
 رختدار انش وانك سينا نمن طولاي روجام
 تالانده طلاف دعوانسى بى اقامد انجش اولدري
 كندك نم همده ورتش اولسه اولدري
 منيود سست نورد . دعوانى قزاييم : حكم
 طلاق روجام عايه مامدار اولدري جهانيده
 امانه انجك عيود اولام . اوج : اناجلا
 (موسيو والدرهوب عايه مامدار باشكده)
 قالملا دعوانى آله ، باستونى قوشنى آله
 مستديور . سك . رافاقر طولايه موسيو

نينا اناجور . حكم اناج (اولدك مامدار
 سولايه بلك اولدماي جهاني قورناراش
 هم كنديشن شيراز ورتال دعوانسى اقامده
 مع قزايش اولدوم .
 موسيو والدرهوب -- (باور ماملك
 ماملسي قلمده امدرك علوقه) روجك
 مامداري نيزيك بوكون نومه اولدك حلقري
 شيراز سكر .
 مامدار والدرهوب -- جيو ، بيلسورم .
 كندري هنوز كورمدم . فقط بوكون ايجون
 امدال نيزيك مامدار بوم ماملسي ماملسي
 اولدك شيم يوق . بو (نيزي) ده نادر
 نكي قزايكا : دسز هيج ساني انجسك
 مامدار ديسوردهي . اصل : نيزيك بلك كوزل
 دكي .
 موسيو والدرهوب -- بلك كوزل ، بلك
 اناج . فقط بلك حلقري اولدري اوزادي به
 كورنشك اناج . ساني شيمي عيود موسري
 دسزانه ، اوزايه بيلوسكر .
 مامدار والدرهوب -- (نالوقه) -- سمدى
 اولدك حلقري . بلكي بوم اوزايه
 سوز كنده كنده بوم اوزايه
 ساني بدي عيود ماملسي اولدري .
 آله : بولايك ماملسي دوشونيك كوكلكان
 بيلسورم .
 موسيو والدرهوب (نالوقه) -- عارود
 كافي . قسولك شيرازي ماملسي . زاياري
 بلسي كلور . ساني بدي عيود ككريم .
 (اوزايه ناله شيمسدي قسولك شيرازي
 بيلسورم والدرهوب قابله ماملسي
 بولون دما اناجلا بر نكشيدن اوله بيلوسري ؟)

三

والله اعلم بما كنتم تكتمون
فمنهم من كان على خلقٍ عظيم
فمنهم من كان على خلقٍ عظيم
فمنهم من كان على خلقٍ عظيم

حشور و قار ابد افرین سبابت اید...
 دلدار کینهی غفلت در توفان مرگ افتد...
 حشور و قار ابد افرین سبابت اید...
 حشور و قار ابد افرین سبابت اید...

و در مشاهد و دیدگاه و در سنگ و در
 بوم مضاری نبشیل بر چمنک ، باز سر و
 مظلومه اوینق ، از دست احسنی
 اوینق سخاوت و کیه قلب ایدون چول
 آید ساف و کیه دلمه سیرنی ، ساف
 غریب و بغری ، جهان و بخاری کیه
 حال و حسنی او قشار ، خوش برادر
 و از هزار تحسبه حق و از ایدون
 دوران سر و از ایدون سیه صالده
 کدوب ، مشاهد ایدون ، روح متورم
 سابر که افشار آمار حایم ، محروم
 لولان مغاری و کیه حیات عربانی

لیتم هو، شک و سرائر ادوان،
حیات موحی هر سر و بالیک، تناس
خلقه رحمت الوان عالم قیام،
ایکله اده صدقه اکل و دی

برآمدہ رفیع اللہ صادم : نکاح و تقسیم
بولالہ خوار خندان سر ادا قاتلہ سی
عصر لولہ مقام مشافہائی کئی
و حاکم و دی اوقاش خلیج ری قیامہ

سما، زین، شتلات، کدو، و غیره
 ظاهر است که ملی در سواحل هند و برمه
 و بوقین آدم، سبزه شیشه
 صحرای مهابه کاشانی کوستوریوم
 حیات معدود موجودات اولاد و آفریه

11

محیط و فضا، تنگ و بویژه فضا را حس می‌کنند...
سپاس درین... با کمال و دی که کمال

اولاد، اصفهانی که برادرش ناصر اعوان
اولاد، عیادت این سالخوده بر سر و لب
اولاد که ساجده، ناصر و اولاد،
اولاد اند، آقامندی رضای قبول

طر فتوحه و معاصي و احسان و عفو و رحمة
 كبريتك و احسانك او معاصي و احسانك
 كبريتك و احسانك او معاصي و احسانك
 كبريتك و احسانك او معاصي و احسانك

المدة شهر واحد من شهر قهري والملك
كباري، وفوت بأشياء كثيرة، ودية
المرحوم الملك بالحق بمره من جزاء
ملك وول محازات الجند، ومبا
نقش من الملكة إلى كوجو القضاة

میرزا محمد علی - امانت و حق و نام خوارام
و میرزا محمد علی بنکر دینکار ابی .

عبدالله بن محمد بن عبدالمطلب
اولاد بن محمد بن عبدالمطلب
وامت بن محمد بن عبدالمطلب

البريد من قبله
في يومه
في يومه
في يومه

۱- کتب و اسناد خطی و چاپی
 ۲- کتب و اسناد خطی و چاپی
 ۳- کتب و اسناد خطی و چاپی
 ۴- کتب و اسناد خطی و چاپی
 ۵- کتب و اسناد خطی و چاپی
 ۶- کتب و اسناد خطی و چاپی
 ۷- کتب و اسناد خطی و چاپی
 ۸- کتب و اسناد خطی و چاپی
 ۹- کتب و اسناد خطی و چاپی
 ۱۰- کتب و اسناد خطی و چاپی

五

[illegible]

سلاسل کی تلاش، سیریاہ آئیں گئی، الہ سولہ پڑھائی،
 فریور اچھا پڑھ، موشور، منگنہ، سوہرہ، ایسہ، . . . آج، . . . وہ لیم، میری مائی، . . .
 مٹیو، طرہ، ایسا، تان، ونگنڈ، . . . سطح اسی تان، . . . پوٹو، . . .
 — دنیا خانی اولاد بری، جیہ طلبہ کش، . . . جیہ، . . . ونگنڈ، . . .
 — تم بولنا، آئی، آئی، سو، . . . جیہ، . . . جیہ، . . .
 — بہ آدم، . . . ایسور، . . . پو، . . . جیہ، . . .
 — الٹی، . . . فہم، . . . پو، . . . آج، . . .
 — الٹی، . . . فہم، . . . پو، . . . آج، . . .

[illegible]

لو یروئیک خلقی سوار ایستند و بیستند
بر اینک عاقلانست اقلانست کثافت ایستد یوقا هیچ فوای ویر میروند
سر که برادرش روی - و پاشا عهد ایست فاندی سائیکه برم عظمی از سیروسی ؟ بو کور
دایم ارات و بو بوی زنی رافیع حشکر دایم یو ادا شلر عزی قاقورنده بو غولیش دایه خیز
دیگر سر کرده - ایستد قنودینک قیسه سوس : یز - الطاف مصطفی اقدیری استار
و السلام

الحمد لله الذي هدانا لهذا
 ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

[illegible]

کیت عبادت کا نام ہے۔

قال الحق

[illegible]

المسألة الثانية: في بيان ما هو الذي يوجب كونه من جنس الإنسان.

في اوكا تونلوف اليمباروز

[illegible]

عطاء الذي — حبيب، محبوب

اولیاد ابرجیوق

卷之三

خواجہ فیض الدین — ہوائیں آرتو پتدی . . . تھلاں منی امیر قبول

علاء الدين — سيدى به بيلىم

قازانچی مصلیٰ = عالم الدبیرا ۱۰۰۰۰ کیلوب

1875

100

Figure 1. The study area, showing the location of the study area in the north of Iran, the location of the study area in the north of Iran, and the location of the study area in the north of Iran.

[Downloaded from ascelibrary.org by University of California, San Diego on 06/09/14. Copyright ASCE. For personal use; all rights reserved.](#)

ایندم کندی عسکه بیک کره،
 جو جهالک دولته ایلمد، حرمی و طمع
 ماهیه ایلمد، نه عظمیه، نه فصیحک، نه اهلحدی ایزلر بک ملاقصوز، نه دها برحق
 و جهالتا حیران، نه بدیه بر اسیر، بالکتر و جهالتا حیرا... سلطنت او بر ماضی اوست
 وادری آیتانک او کندی اوزقی... لکن آرازمده بر فرق ادری؟ او نه اوشاق
 عاییز بر کسجهک سلمی آلتده، اولور ای غلام حیات اولنک یارادیشده، یکن
 آلتاز ۰۰۰ هر لحظه اولورده خفیدن کوجک بر چوجنک محکم آلتده اولورده، ویر
 یالانده، حایلی بر کلاه خدمت اغوزنده آج فالبرده بنه حیات، ایلمد، اولورده
 بر دلیلی، اصلو اولورده بایرین حق و عظمی بنله اولورده، ویر...

بونجی نلشا — طونه اردو کاھی ، سردار اکرم مات چادری
 رانار اوندی — تحسین اندی ، — جیدک ، — ایسیلا بنس از کان عسکری [

کندیت کوسوف کجری آقالته فکرعه موافق بولیدی سولدم . بیلار رسلر کجری
بکی ساله اوب آقا ، کجری آقالیدن . لکن سانی راحت دورمور . قورلا ندی
پیشاردی : کجری اوردی . مقصدیم مزمل اولغانی بیلتون قالدیرمندی .
جده لئو اولندی ، اوده دوشری کجری ، دیدی ، سلطان سیم ثالث کجری قلد
طوبه ، سندی سره . قلدی . دها نلر دلدیسه دیدی . ایشیزون
سلطویه بیلیدی : بیلوان آغلی ایسترد دورلر . اوردو کای بیا ایدمک . بر جوق
ملک قاب کجری . مدیر کجری . اوردو به موافق ایدم .

راسر اقدی - عشو ایدر کجری بیا حضر تلری . مقام امور . هر حاله اقدی
واقف کللمده تولکزه اوله کجری زورلرک ال حزنی برادر وسته عانات اقدی
دماها بولرک کناخلقه . شجیع دیک اولور ... لسه کروهک جرانی ملایب اولتی
سرت . مهک بولور . حاله کجری قادی حلقه . عاجز ورا اولیای امور اقدی بولور .
ملک باغرنده دیر برادر . آسان ادره . وقصدی آدر . ساعی ک قتیجه مؤلمیدی .
هوز بولرکدن جیهادی . خایب بیورلسون : بون بر آو قانات . اولرکدن ال ایدم
اوب آقا - اولغانی . محاورات لسانیه . بولوقندن ساقالی ب . واقعا مذاکره

ایسته . . . کم بیلر . . . بلکه .

راسر اقدی - سری کجری آقالی موقعه توسیه ایدن . طنز ایدم . او ملک
قاللی ایدر ایش . بونه . ایدندن شنه اولرکدن ایچون اولغانیک درجه قیض
ایچرک لایم کاردی . هم عام آقا حضر تلری : انسان قدر عاجز اولر . بیه کند
مناقصی ایچون اولرکدن کجری . بر کدی بیلر باقری الیشیر بر کدن قوللقه آت
یا توسیه بیری کجری آقالی نص ایدندر . مقصد الکر خلیت کیمک کلدره . اولی

کینهک و طالق سیرمده دور .

علمی بانا - اقدم . مثالی از قدر اورا تیک . (راسر اقدی به) سیرک راک
دکی ، شیندی مجلس اراکله . ملاحتلاری سولسلر . اوکا کوره . قرار ویرم .
حضر وندن بری - ادره . افراد لا محومدن عیارند . بو فردلر رابطه طاعتک

اولار ب محومک قیسی حییه ایدر . سالیو کجری طاقصی سال عصارده .

حضر وندن دیکری - اوت . و متعدا ایدن کجری شی ایدر بیلوان آقال ملک نام

اقاصی : اولساله . بوکا بکی دیک لازم کلور .

عجب اقدی - اولسلیم . غلام الله نه کوسر رحمت ایدر . فقط عین زمانه دوردر

الله بولغانی بر اسره یار ایش . مادمه بر اشارته فوجش اولش : ایشته او وقصدی لافانده
لاشیر . مقانون حکم سورور . اوقانون . انتظام جریان ایچون راسر تالی ایستمر . زیرا
اوب (اول) : بیورلش اورد . آن آن تکامل ایدمک . ایتانه بیزک بر معیت الهیه واروده .
حدای ایدر . حضر تلری اولرک خارجه جیهازلر . علالات عقلیه بر بولام و دد کورمک .

کور کجری ایضا ایدن وارده مللا . . .

سایر وندن بری - [یانده کنه] طریقت علیه کتایب وندن بری . خواجه اقدی : سیم
الله . دیوب دور بیورلسنه دیش . بو الله مر شته . مقصد سید . خواجه اقدی . طیبی
معای حامی . جوی . ویرش . اوز زمان درویش با اوبکا دیش : بو دنیای اینه دیکندن

کجه . بیلر .

دیکری - [کولرک] عشق اولسون با اقدی . فی الحقیقه بر مثبت وایه واروده .

ایمان غنم اوقدر ایچ قنطار . ابرم . اوزالری بک قارشدیر منه کلر .

حلمی بانا - ای . مدیر کجری . بو دور عجب بر دور . سور آیفه دوشونجه بای کسک
جده بک - والله اقدی . بو دور عجب بر دور . سور آیفه دوشونجه بای کسک
کجری . دور انا اوله مشکله . نصادق ایدر دور کجری آرق . آیفه بک اولمی ضروری

کور کجری - کور کنه الدخانلی . قوت مقادله اولچور . هیچ بر نبات بولورک
راسر اقدی - کور کنه الدخانلی . قوت مقادله اولچور . هیچ بر نبات بولورک

قارشدیر غیر قابل تزلزل رحائل متصور اولغانی مکن اولسون . . . اوت . اروه کوره
حدته حدله مقادله فرس اولور . تصور ایدرک . انسانیه سلطه دولت عدلی نورلش

طوقوش . اداره ایدر ده . نبات . نبات قالسامش . ادره ایست سرحدده . کوبا مدافعه
وطن و طبعیه مکلف . . . اوردو کجری دشنه مقاومت دکن . کندی کجری کجری حوربات

احتلالیه عمل ایدمور . قاجورلر . بلکه عیاره نبات قدر یضا ایدله اختیار رحمت
ایدورلر . این دوشونم . مدیرانه حرکت ایدم .

علمی بانا - بکی اوله بیلیم . فقط میلم .

راسر اقدی - نبات ایدم . مقاومت کوستم . عزم قوی اصحابی اولرکدن ال ایدم

اولرکدن شات و متاندر . شیندی اوقاق عیارنده ایست عزم صیف یله بو قدر . آت

بر مراد . مقاومت . کور کجری کجری ال سولک حدله بیه لککن اولرکدن

جده بک . منطقی . طبعیه بک عزمدر . قیلانه کلجه . ایجاب حاله ایدرکدن بیلوان

نواحد منطقی دن اولور . شیندی ایجاب حال و زمان . ایدر . انسانیه امر کلور . بیلوان

— ۳۹ —

او بالبد
رامن آندى — انسان کامل اودر که به جبار دینی خلعت ایچون منار اورد؛ نهده طوغ
کالات انسانیه منوبدر : پانچاز : نصب اولونجا : بالکس صرف ایدیلکجه
آمال : حاجتداره فیضی آوندرد :

حلمی باشا — شیدى بهاولان آغای بر نذکره یارب وریه دعوت ایدم .
[ابو کر باشا کج]

حضار — نه ۹۰۰ بیستی ۱۹
ابو کر باشا — بر کاغذ جباروب [سلطان سلیم خلع اولوش : سلطان مصطفی خان
دایع خضر تلای جلوس بیروش : ایشته خط عایون]

رامن آندى — ۴۱۰ . ذاتا بلای ایدی : الله امانت اولکنز اقدم . زوالی وطن !
زوالی ملت ، هپ الله امانت ! [آغای آغلیه کیدر]

تجربین آندى — ملتہ حیثیت از وطنہ حیثیت : مصطفای دایع بهشت اولیلدی . ۹۰۰ . بکله
رامن آندى : فیما بعد بو برلر زده حرامدر [جبار]

ابو کر باشا — بیوک تذکره چی آندى کیددی : خط مایوی کیم اوقویه ییچ !
حلمی باشا — حیدر کتا اوقویکیز ، سری رامن بکک بریه بیوک تذکره چی انصاییم .

حیدر بک — [تلیم الله آجار] توفیق دایع
[بهادر : نارنجده کیدر تلیم]

حلمی باشا — آمان ، نه اولیوزور . . . کیکلا ، بکک کیدر اولور !
[مست سردار اکری ایچری : دولار : چوق سیر]

بهاولان آغا قوقوسی عصیان اعش ، سردار اکری استمیریه کیدورلر !
حلمی باشا — حیدر بک : یواشلی ناخیر ایدم . ناقدیم شو حریفلر نه ایستیدورلر . . .

[عهد جبار]

ابو کر باشا — سردار اکرم قاجدی !
سردار دینی — خبر سردار اکرم قاجاز !

ابو کر باشا — محقق متکل وکل آ ، کیدوب آرایک .
حضارون بر طافی — حقیقت کیدوب بیام ! جبارلر !

ابو کر باشا — بن حلمی باشای اولدیجری طایم ، زده سکوت اولاده حلمی باشا !
— ۹۱ —

— رسول دودان —

آغانک ولی عهد طر قاجاری اولسی عزله سبب کویرتیلدی اولک برینه پادشاهه صادق ،
توقای عجب بر ذاتک دینی توبیه اولیور : سردار اکرم باشا حضر تلوی ابوب آغای تفسیر
بیوز بیوزلر ، نو حال بهاولان آغای کوجده کیدورلر : فقط مسئله بوداده وکل ، ذاتا بر قارشیقلار
جبارینه آماد وئال کیدری کویچی بو حال فرصت عد ایدیزور : هیس ، فرملاشد .
ایجام ایدورلر : احتالک . عسیدی بو آیدم : بیلائی تزیب ایدیزورلر . اوردو کاهی لیا
اقلک چارماچی آرایشیدورلر : رحا ایدم . بو توبیه نه الله قانایا به کجکیز : منطق ایدلی !

رامن آندى — عون حلقه و حلقه ، حقیقه احتاد ایلور !
حیدر بک — مادی سلاحلر منوی دعالله قانایا بکک : برم بولندیمر طریقه : یسرت میسر
دکل : تلیم . فلانیشده تلیم ایستار : طریقه مدافعه اولور : آتش بهاله اسوتر ، سوسده

نیم خر جز دکل !
رامن آندى — قنطرحی چکناز : الله دوشورلرک بیوزیلر !

حیدر بک — ونکله یارب فوت اکیرلرک تلیمدر : باشا حضر تلوی : بو خصوصه
اکثرت آرایه مراجعت اقتضای ایدم . هر کس بالکر بر رای صاحبدر : او هیچ بر کیم

دیگریک حدود حرقه عیار ایدم .
حلمی باشا — ایچیده بو . . . بهاولان آغایک ایشلی تسلیم ایدتلر : پارماغی قالدیرسن .

حیدر بک — عظم بر اکثرت بریه طریفده : [ابوب آغا تحسین و رامن آندیدرک
باشقه دینی پارماغی قالدیرسن]

حلمی باشا — آغا اقدی : حله دنیا ، عاریت التسلیم . ککوز : عینار بر موقی تقدیر اوزون
مدت محافظه ایشیه کز هلیت بر آن التزاکل حلای طریمدر : او آن التزاقده بیون اودیده

واحتشملر بر ناصت دوام ایتمت ، دوتی !
ابوب آغا — چال حق شوکشیاب اندیزلر عمر عیالمدلری : افزون بیوزسون : سایه

لرند مریم کیکردیم م نهایی بیوک بر دوله متلازل ، ذاتا قدره کیم قارشی دورا ییچ ؟
حلمی باشا — اوبلر یاققت هیچ بر وقت اودودلار . بالکر وقت مرهونه . جصورانه

انتظار ایشک شرطدر .

ابوب آغا — شبه یوق باشا حضر تلوی : دینادر حضراتی قالدیمده حق دم قالدیر
قولکره شید بک مساعده بیوزلر اقدم .

حلمی باشا — اندیلر : آغالر ! دولک اوردونده عمر کیکون هیچ بر کیمسه اوله مار کدم
کون سنانا اقبال کورسون . . . بوکون بر خلعت جبارلر : یارب بر طوغ طلاقه ییفته امین

صلمدار — وای ؟ پهلوان ، وزیر می اودی ؟ . . .
 رفیق اقدی — آوت پنا حضرت تری ! حطی پنا بی دوشور و ده پرینه چلی مصطفی
 پنا صدر اعظم پندران پهلوان آغا اولدینی انجون یکی صدر اعظمک ایلیک ایشی پهلوانک
 آغا پنا اولسی لرونی ذات شاعانه عرش انک اولدی !
 صلمدار — نهی ! سوکرا ؟
 رفیق اقدی — آغا پنا بر آو سوکره قانی آوندردی ! مصطفی پنا بی کندی الله
 او یونجاق کی اوسانقه پنا لادی .
 صلمدار — سنک اومصطفی پنا دیو بکنده مکیک بری !
 رفیق اقدی — پهلوان پنا نک قازیشده چلی نک مکیکلکی درت فات اولسی . . .
 صلمدار — دیهک آ ، نرم قوجه پهلوان صدر اعظمی ده کندهن آندی !
 رفیق اقدی — آندی اقدی ! لکن آزیلی پهلوانده ایشیدیدور که بعداً کندی
 او یونلرله پیلیرلر مش !
 صلمدار — نه اوسدانی بو اوده اولور .
 رفیق اقدی — همه اولدی پنا حضرت تری ! پهلوان پنا بر کون چایریده اوطوردوب
 آو زامده پنا اولدینی عزو اقبالی ملاحظه ایدیدوردی . دیناریده خدمتی نامور وادی ،
 کونک یوزی پنا و اناری کی قره طوطار قایلایمندی . . .
 صلمدار — آه سن حکمانی قنبر باللا بیورسک !
 رفیق اقدی — نرم پهلوان پنا او وقت قیودن دوشور د فریاد ایشیدور . جان پریدن
 قیلار ، دیناری به قوتار . روده نه کورسون ، بیون کندی میت کیچیلری چایرخی
 قوتاش ، قیلچیل کیلکیش ، قاراینه دلوش !
 صلمدار — نهی . . . ایش قالا شور !
 رفیق اقدی — عظمی آغا پنا ، انکی طوری طافیش هوت ادفع اولد ایلینیز
 تریم سرار ! فلان ده چیقیش لکن جرخلوک برک . حاتی پناش : لاف دیکلاری ،
 بالکس دها راده قیزیش ، کوروشلر ، آغا پنا بهجوم ایشلر . . . پهلوان یومسار صاده
 اوزون مدت دالاماش ، یوزلر ایش ، دیرکن اوندن برکتاش پنا بی جیوت اددکی تیری
 قالدیریش ، اجصرت یوز دیهک برک . عشق اددی پهلوان پنا حضرت تریک کلا دولتری
 اون انکی آدم اوقیه قیلایش !
 صلمدار — وای ؟ ! باهر دوشور می سولیلورسک اللهی سورسک . . .

زوده پلیردی ، جنس کیلان پنا بی چولدن قاجیردی !
 [کیچیرلر اهری بهجوم ایدرل]
 سردار اکرم ! زوده سردار اکرم ! . . . حطی پنا برده . . .
 او بکر پنا — او کج قادیکز جوجخلر ! او کندی . پرینه برلندی ، سز پناش
 اوموقه چیلارده کیدوب ایشدیکز اقل .
 [پهلوان آغا کلدی]
 کیچیرلر — آغا ! سردار اکرم قاجیش !
 پهلوان آغا — نرمه قاجیش !
 [کیدرله رابر حیدر کلدی]
 حیدر — روسجنه قاجیش ! صلمدار پناک پنا !
 پهلوان آغا — جهنه کیلکیش ! ایشدی پرینه پنا بی سردار اکرم پناش یاقی ایشیدور .
 او بکر پنا — مع الشویه قبول ایدوم . لکن اولاستانوله یازیلالی . . . بنشیدر
 نوای سادات قاضیقلی الله ! کندا ایدوم ، سردار اکرم ملکی ده وکاله درعهده ایدوم . .
 عموم — اعلا ، اعلا . . . یاشیق سلطان مصطفی ! . . .
 آیکین قاشا — روسجنده صلمدارک چیلک
 [صلمدار ، بیج اقدی الله کلدی]
 صلمدار — کل حاتم عین اقدی ! مدح ایدم ایدم . بیزمیدیکز عقالی آدم پوی !
 تحسین اددی — [صلمداری تمیضا کلدی] ایش کلدی ، پناش حضرت تری ! سزک سز
 اکرمک حشدار اموری ایدی !
 [مصطفی رفیق اددی کلدی]
 صلمدار — آه آکا اوسکک ایدی ! کل باقم آرقداش ، سنک رفیق موسقلر
 ایلدی کیلکیش . اولی ده کورسیدیم دها بیون اوله صلدم .
 رفیق اقدی — التانکتر جان و دلک نکلر ایدوم پناش حضرت تری ! آه ، مو ،
 پوی دمنه قارشی عاقله ایدن موک جان کلدی ، سزک قو کلدی ، سزک هیکنکزد .
 [باهر اقدی کلدی]
 صلمدار — ایش خواجه اقدی ده کلدی .
 رامن اددی — وای ، رفیق اقدی کیش اولدی . . . آرتق کیسهدهن نوردار
 بالکر استانبول کلدی بر ان سالار قدری پناش . یاقی کیسهدهن رازر آکلاسه !
 رفیق اقدی — مثلا ، پهلوان آغا ، وزون و پرپرکی برالز دوشورسه !